

OCROTIREA MONUMENTELOR – PROTECȚIA CONȘTIINȚEI NAȚIONALE

Arh. Constantin Andrușceac

г. Кишиневъ. № 39.
Дворянскій домъ, 3-я Мужская гимназія.

Mărturiile istorice educă conștiința națională

- ▣ Calitatea vieții în localitățile noastre depinde de mulți factori: economici, sociali, ecologici dar cel mai mult calitatea vieții depinde de faptul cât de reușit este organizat spațiul, de diversitatea arhitecturală, de mărturiile istorice care completează acest spațiu;
- ▣ Mărturiile/monumentele istorice sunt resurse locale de educație pentru toate vârstele. Cele mai palpabile cunoștințele despre istoria localității le primim prin intermediul monumentelor istorice care le avem și care le putem vedea zilnic fără nici un efort, mergând doar pe stradă. Aceste cunoștințe sunt un excelent instrument de coeziune pentru comunitate și de educație a conștiinței naționale;
- ▣ Prin autenticitatea monumentului istoric se transmit diferite mesaje și valori (istorice, sociale, politice, științifice, religioase, ingineresti etc.), care pot contribui la înțelesul evoluției omului, a etapelor de formare a țării și localității de unde ne tragem obârșia;
- ▣ Deci ocrotind monumentele istorice – protejăm conștiința națională.

Criză de viziune

- ❑ În mediul nostru s-a format mentalitatea conform căreia o clădire nouă este mult mai performantă ca una veche (deseori clădirea veche reprezintă monument istoric înscris în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat). De fapt acesta este efectul nepăsării, incompetenței și intereselor imobiliare.
- ❑ Nepăsarea este rezultatul lipsei de informație.
- ❑ Incompetența vine și pornește de la școlile și facultățile noastre (Este greu de înțeles când un turist străin cunoaște și apreciază mai bine ca un student, valoarea obiectivelor noastre de patrimoniu).
- ❑ Dacă adăogi la cele spuse interesele imobiliare se ajunge la rezultatele pe care le avem. Vă asigur rezultatele sunt foarte triste.

Ce este patrimoniul cultural?

Patrimoniul cultural este alcătuit din patrimoniu tangibil, adică material (bunuri culturale imobile, bunuri culturale mobile) și patrimoniu intangibil/imaterial/oral.

Patrimoniul poate, deci, include:

- ▣ clădiri (case, conace, edificii de cult, școli, spitale, gări);
- ▣ instalații tehnice (mori, ateliere, fabrici, poduri);
- ▣ centre istorice ale localităților (cu străzi, piețe, fronturi de case);
- ▣ peisaj cultural (drumuri, așezări, amenajări agricole);
- ▣ cimitire;
- ▣ vestigii arheologice (ruine, movile, fortificații, urme materiale);

- ▣ bunuri culturale mobile (obiecte, cărți, documente, arhive, specimene naturale);
- ▣ patrimoniu oral (credințe, folclor oral, limbă, muzică, dansuri, tradiții, meșteșuguri).

De ce patrimoniul cultural este o resursă limitată?

- ▣ Monumentele de patrimoniu sunt unice și de neînlocuit.
- ▣ Odată distruse din neglijență, prostie, lăcomie sau curiozitate, monumentele dispar pentru totdeauna, acestea nu pot fi înlocuite.
- ▣ Amânarea măsurilor de protecție a monumentelor pentru viitor, când vom avea mai mulți bani și vom putea restaura ce se distruge astăzi, este o iluzie.

Care sunt criteriile pentru ca o construcție să fie declarată monument istoric?

Principalele criterii pentru ca o construcție să fie declarată monument istoric sunt:

- ▣ vechimea
- ▣ raritatea într-o localitate sau zonă
- ▣ reprezentativitatea pentru un stil, un curent artistic, o perioadă istorică
- ▣ valoarea memorială - legată de personalități, evenimente sau momente din istorie, valoarea de mărturie

Cât de veche trebuie să fie o piesă de patrimoniu ?

Un bun cultural imobil, pentru a prezenta interes în sensul includerii în patrimoniul cultural național ori local, trebuie să întrunească următoarele calități de vechime:

- ▣ În cazul monumentelor istorice, avem în vedere clădiri mai vechi de 50 de ani.
- ▣ Foarte veche poate fi considerată o construcție care datează de peste 400 de ani. (La noi, acestea sânt foarte puține, din cauza specificului țării noastre, aflată într-o zonă seismică foarte activă, din cauza materialelor de construcție tradiționale puțin rezistente și din cauza deselor războaie și distrugerii în această zonă aflată la granița dintre culturi).
- ▣ Vechi sânt construcțiile care datează de 200-400 de ani,
- ▣ Relativ vechi sânt construcțiile de 100-200 de ani.
- ▣ Recente sânt considerate construcțiile din perioada primului război mondial, din perioada interbelică și din primii ani de după cel de-al doilea război mondial.
- ▣ Siturile arheologice trebuie să fie mai vechi de 100 de ani.

Știind aceste criterii puteți afla cu ușurință care sânt monumentele istorice din localitatea dumneavoastră.

Ce înțelegem prin protejarea patrimoniului cultural?

- ▣ Protejare înseamnă un ansamblu de măsuri juridice, științifice, tehnice, administrative și financiare pentru prevenirea pierderii, distrugerii și degradării patrimoniului cultural.
- ▣ Protejarea este un proces continuu, care include următoarele activități:
 - inventariere și evidență (să știm ce bunuri culturale avem pe teritoriul de care răspundem);
 - păstrare și conservare (să protejăm bunurile culturale de furt, vandalism, distrugere și degradare, să prevenim efectele dezastrelor naturale și sociale);
 - punerea în valoare (culturală, turistică, educațională, ca pe o componentă valoroasă a calității vieții noastre contemporane);
 - comunicare, informare și popularizare (să facem să știe cât mai mulți ce există, ce semnificație are și de ce trebuie să fie păstrat).

Ce obligații are Ministerul Culturii față de monumentele istorice

Afirmația că patrimoniul cultural se află exclusiv în ograda Ministerului Culturii este greșită și totuși MC are niște obligații fundamentale:

- ▣ Elaborează și emite legi și acte normative în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil, mobil și imaterial;
- ▣ Asigură îndeplinirea angajamentelor statului asumate prin convențiile internaționale referitoare la protejarea patrimoniului cultural imobil, mobil și imaterial, la care Republica Moldova este parte.
- ▣ Urmărește respectarea prevederilor legale, a normelor, tehnicilor, tehnologiilor și metodologiilor din domeniul protejării patrimoniului cultural imobil;
- ▣ Cooperează cu autoritățile administrației publice centrale/locale, instituțiile de stat, de drept, științifice, de învățământ, mass-media, societatea civilă, persoane fizice și juridice și alte organisme pentru a descoperi, reacționa și a preveni încălcările referitoare la patrimoniul cultural;
- ▣ Supraveghează intervențiile asupra bunurilor incluse în Registrele naționale de patrimoniu cultural;
- ▣ Avizează legi, acte normative, documentații de urbanism și amenajarea teritoriului la capitolul protejarea patrimoniului cultural;
- ▣ Asigură identificarea, înregistrarea documentară, păstrarea și promovarea patrimoniului cultural imobil.

Ce obligații au alte autorități și instituții cu activități conexe față de monumentele istorice

- ▣ Studierea științifică a mărturiilor istorice (Academia de Științe).
- ▣ Înregistrarea cadastrală corectă a obiectelor de patrimoniu și a servituților care grevează asupra acestora (Agenția Relații Funciare și Cadastru).
- ▣ Integrarea noțiunii de conservare a monumentelor istorice în activitatea de urbanism și amenajarea teritoriului (MDRC).
- ▣ Inspectarea intervențiilor asupra monumentelor istorice (Inspekția de Stat în Construcții).
- ▣ Inspectarea corectitudinii deciziilor autorităților publice locale cu referire la monumente istorice (Oficiile Teritoriale a Cancelariei de Stat).
- ▣ Aplicarea corectă a legislației cu referire la patrimoniul cultural (Procuratura, Judecătoriale).
- ▣ Atitudine corectă față de întreținerea patrimoniului cultural avut în proprietate/gestiune (Toți proprietarii inclusiv statul în special Mitropoliile Moldovei și Basarabiei).
- ▣ Includerea în circuitele turistice a monumentelor (Agenția Turismului).
- ▣ Încadrarea patrimoniului cultural în circuitul economic și social (Ministerul Economiei).
- ▣ Includerea în programele de educare și pregătire a specialiștilor a atitudinii corecte față de patrimoniul cultural (Ministerul Educației).
- ▣ Informarea societății civile prin propagarea monumentelor istorice (Mass-media).

Ce obligații are primarul localității față de monumentele istorice?

- ▣ De a cunoaște monumentele istorice din localitatea sa (de a se îngriji ca toți cei direct sau indirect legați de monumentele istorice – de la proprietarul acestuia, poliție, pompieri, membrii consiliului local și până la locuitorii și vizitatorii localității, să știe care sânt monumentele istorice și ce trebuie să facă pentru protejarea lor);
- ▣ Să vegheze ca monumentele să fie conservate, păzite, îngădite, protejate contra distrugerilor, calamităților și incendiilor;
- ▣ Să emită Certificate de Urbanism și Autorizații de Construire/Desființare pentru intervențiile asupra monumentelor istorice doar cu avizul Consiliului Național al Monumentelor Istorice;
- ▣ Să dispună oprirea oricăror lucrări de construire sau de desființare în situația, încălcărilor de proiect, intervențiilor neautorizate sau descoperirii de vestigii arheologice (hotărăște și organizează paza acestora și anunță în cel mai scurt timp Secția raională pentru Cultură, MC).

Ce obligații are proprietarul unui monument istoric?

- ▣ Proprietarul unei construcții sau zone protejate are obligații de bun gospodar, cu atât mai mult cu cât proprietatea lui are prin lege o semnificație deosebită pentru țară și comunitatea în care trăiește.
- ▣ Proprietarul, indiferent că este statul prin reprezentanții săi sau un proprietar privat, trebuie să întrețină monumentul istoric, să nu facă intervenții fără un aviz prealabil al Consiliului Național al Monumentelor Istorice, să asigure paza, conservarea, consolidarea, restaurarea și punerea în valoare prin mijloace adecvate.

Concluzii

- ▣ Șansa de supraviețuire a patrimoniului constă în utilizarea monumentelor istorice, adaptându-le la cerințele moderne, încadrându-le în circuitul economic și social (dar nu nimicindu-le/distrugându-le din motiv că nu au finanțări sau sunt amplasate reușit în localități sau mediu natural).
- ▣ Cele mai eficiente instrumente de conservare a monumentelor istorice sunt evidența, înregistrarea juridică corectă și încadrarea acestora în documentele de gestionare spațială – urbanism și amenajarea teritoriului.
- ▣ Doar educația prin școli, universități și informarea corectă prin mass-media schimbă atitudinea față de mărturiile istorice.
- ▣ Având ingineri, arhitecți și meseriași în construcții, de bună calitate, este necesar ca activitatea acestora să fie concentrată și asupra conservării, restaurării și punerii în valoare a monumentelor istorice.

MULȚUMESC
PENTRU
ATENȚIE !

